



Крістіан Бейл, Емі Адамс у фільмі «Влада». Режисер Адам Мак-Кей. США, 2018.

цікаво, автори не дотримались типового голлівудського гепі-енду та не зупинили «годинник Судного дня» у своїй стрічці на порозі катастрофи, навпаки – дозволили їй відбутись, пішли далі і показали світ після апокаліпсису, а в ньому останній, хто вижив на землі, робить пост у соцмережах, закликаючи його лайкнути і поділитися, або врятований на космічному кораблі істеблшмент висаджується на іншій планеті з райським пейзажем, але абсолютно не пристосований до нових умов. Ця фантазмагорія з оголених елітних утікачів серед первозданної іншопланетної природи викликає у пам'яті алюзії на полотна Босха. До аналогій між «Не дивіться вгору» і творчістю Ієроніма Босха вдається у своєму аналізі український письменник та соціальний психолог Олег Покальчук, він хоч і не вважає таке порівняння рівнозначним, називаючи стрічку Адама Мак-Кея «аматорським маніфестом апокаліпсису», проте підсумовує, що «резонансність цього фільму, попри його неоднозначні мистецькі чесноти, завдячує безжальному перелікові майже всіх (за винятком ну вже зовсім табуованих для критики) соціальних збочень. Оскільки вони номінально вважаються неабиякими цінностями, їх можна для стислості називати “збоцінностями”. Формально ці “збоцінності” у світі є навіть не те що прийнятними, а системоутворюючими»⁸. Власне, фільм Адама Мак-Кея ставить глядача перед фактом такої реальності, демонструє навіть життя після апокаліпсису, яке надалі також не зраджує своїм збоченим цінностям. Це гірше, ніж кінець, – це відсутність надії. Саме у таких обставинах перебувають нині українці. На відміну від глядачів фільму, у них нема можливості ухилитись від перегляду – переживання свого історичного часу вимагає прийняти реальність, якою вона є, та сил і сміливості змінювати її. Життя триває, а з ним і боротьба.

⁸ Покальчук Олег. «Не дивіться вгору»: аматорський маніфест апокаліпсису. Дзеркало тижня. 15 січня 2022. <https://zn.ua/ukr/ART/ne-divitsja-vhoru-amatorskij-manifest-apokalipsisu.html>

Берлінале 73. У фокусі – Україна

Олена Новікова

73-й Берлінський кінофестиваль (цього разу вже в режимі офлайн) знову очолили виконавча директорка Маріетта Ризенбек та художній керівник Карло Шатріан. Вони підкреслили, що в 2023 році у фокусі Берлінале опиняться Україна та агресивний напад на неї росії під керівництвом Путіна, а також іранські кіномитці, які потерпають від утисків реакційної влади – т. зв. стражів Ісламської революції – та мають бути підтримані прогресивними силами світу.



Режисери-документалісти Євген Титаренко і Віталій Манський на «Берлінале». 2023.

Після минулорічного фестивалю девізом Берлінале-73 стало: «Давайте зберемося разом!» Хоча було оголошено, що фестиваль пройде в режимі офлайн, відкриття все ж відбулося онлайн. Причиною стали двоє берлінських радикальних екоактивістів, що прикували себе до огорожі біля червоної доріжки...

Перед відкриттям було показано відеозапис привітання від Президента України Володимира Зеленського. Передусім на червону доріжку запросили посла України у ФРН пана Олексія Макеєва та представників українських кінофестивалів: київського МКФ «Молодість» на чолі із Андрієм Халпахчі та програмного консультанта Одеського МКФ Аліка Шпилюка. Посол України згадав про вітчизняні та створені в копродукції кінострічки про воєнні по-

дії в Україні різних часів, у тому числі про представлені на Берлінале «Східний фронт» Віталія Манського і Євгена Титаренка, «Прокидаючись у тиші» Міли Жлуктенко та Данієля Асаді Фаезі, «Ми не згаснемо» Аліси Коваленко. Фільмом-відкриттям Берлінале стала кінодрама режисерки Ребеки Міллер «Йди до мене, дитинко» про «страждання» композитора, який ніяк не може написати головну мелодію свого твору. Психологиня, його колишня дружина, порадила йому податися в мандри і таким чином здобути натхнення. Головну роль виконав відомий актор Пітер Дінклейдж, чие життя в реальності було дуже непростим. Можливо, відбірники стрічок Берлінале врахували не тільки його артистичний талант, а й особисту мужність... У підлітковому віці хлопець перестав рости, в нього з'явилися ознаки карликуватості: широкі плечі, розвинені м'язи і, на жаль, короткуваті ноги. Школярі насміхалися над ним, проте він, попри це, пробував свої сили в рекламі, відео, кіно. Нарешті кінорежисери звернули на нього увагу як на оригінальний типаж. До того ж, у нього виявився неабиякий талант. Режисерка, яка знімала Пітера, була захоплена його розумом, мужністю та силою характеру, і врешті-решт закохалася в нього. Вони одружилися, в них є донька і син.

Українська кінопрограма почалася з показу у секції «Панорама» документального фільму Романа Любого «Залізни метелики». Стрічка розповідає про події на Донбасі 2014 року, коли російські військові, як було пізніше доведено на суді в Гаазі, збили малайзійський літак, не військовий, а з мирними людьми. У цій же секції показали ігрову стрічку «Ти мене любиш?» Тоні Ноябрової¹.

Українські фільми про нашу молодь вже стали традицією в програмі Берлінале «Generation Kplus». Україно-німецька документальна стрічка Міли Жлуктенко і Данієля Асаді Фаезі «Прокидаючись у тиші» перемогла в ній у категорії «найкращий короткометражний фільм». Приємно, що до журі цієї програми була запрошена переможниця минулого фестивалю Катерина Горностай, постановниця фільму «Стоп Земля». Символічно також, що норвезька стрічка цієї програми «Dancing Queen» Аврори Госсе демонструвалася кількома європейськими мовами, в тому числі українською. До програми фільмів короткого метру потрапила стрічка Надії Парфан «Це побачення». В ній показано Київ, столицю України, на початку повномасштабної війни з російським агресором, і емоції людей в екстремальному стані в цих умовах. Стрічка отримала спеціальний приз журі фестивалю, а також грошову премію.

На Берлінале була вперше показана стрічка американського актора і режисера Шона Пенна під назвою «Суперсила». Коли почалася війна з Росією, Пенн залишився в Києві й продовжив документальні зйомки².

Також серед прем'єр Берлінале – російсько-чеченський



Софія Отеро – володарка «Срібного ведмеда» за найкращу жіночу роль. Фільм «**20 тисяч різновидів бджіл**». Режисер Естібаліз Урресола Салагурен. Іспанія, 2022.

фільм «Клітка шукає птаха» режисерки Маліки Мусаєвої, що стажувалася в майстерні Олександра Сокурова. Дві дівчини їдуть з міста в аул, додому. Нарешті вони – в рідному селі. Вранці одна з подруг рішуче заявляє, що вже знайшла роботу в місті і в селі жити не буде. Інша вирішує залишитися. Фінал начебто обнадійливий, але не покидає відчуття безнадійності життя серед барханів, бідних осель, цвинтаря з дивними спорудами, наче сталактитами, над могилами...

Німецький кінематограф був представлений фільмом «Червоне небо» Крістіана Петцольда (пам'ятаємо його сюрреалістичну стрічку «Ундіна», першу частину трилогії, другою є «Червоне небо»). За сюжетом, у будинку відпочинку на березі Балтійського моря зібралися четверо незнайомих між собою молодих людей, які начебто й не збираються спілкуватися. Проте навколо починає палати ліс; страшна загроза зближує їх... Фільм Крістіана Петцольда здобув Гран-прі журі Берлінале – «Срібного ведмеда». Відзнаку за найкращий сценарій отримала «Музика» німецької режисерки Ангели Шелек.

Знаменита Маргарет фон Тротта (якій уже виповнилося 80 років) запропонувала свою нову стрічку «Інгеборг Бахман – мандри в пустелі». Це історія взаємин двох важливих літераторів епохи – Інгеборг Бахман (поетеси, письменниці, філософки, феміністки) і Макса Фріша.

Стрічка «Сенека» Роберта Швенке (Німеччина, Марокко) відсилає нас до постатей філософа Сенеки й імператора Нерона, владики Риму. Через погрози пасинка, який хотів зайняти його посаду, Сенека йде у безлюдні місця з дружиною і близькими людьми. Та прогнозує страшні події в житті людства: катаклізми, кровопролиття, виверження вулканів... Пасинок все ж не лишає героя в спокої, і його слуга вбиває Сенеку. Роль філософа виконує відомий актор Джон Малкович.

Французький режисер Філіп Гаррель із фільмом «Велика колісниця» одержав нагороду як найкращий режисер. Вперше в історії Берлінале «Срібного ведмеда» отримала дитина – дівчинка Софія Отеро, виконавиця головної ролі

¹ Рецензію на нього можна прочитати у №3 журналу «Кіно-Театр».

² Детальніше про нього можна прочитати в окремій рецензії в №3 журналу «Кіно-Театр».



Кадр з документального фільму «Ми не згаснемо». Режисерка Аліса Коваленко. Україна, 2022.

в іспанському фільмі «20 тисяч різновидів бджіл» Естібаліз Урресолі Салагурен. У стрічці йдеться про родину з двома дітьми – хлопчиком і дівчинкою. Мати має проблеми у стосунках з батьком дітей, бо він лишається осторонь родини. Вона більше симпатизує синові, може, тому, що він нагадує їй коханого чоловіка. Донька, звісно, страждає від цього. Влітку мати вивозить дітей до бабуні й тітки на відпочинок. Тітка, бачачи несправедливе ставлення матері до дівчинки, приділяє їй багато уваги, а одного разу веде до пасіки на лісовій галявині та показує, як бджілки живуть у вуликах і підкоряються бджілці-«королеві». Одного разу дівчинка пішла у ліс погуляти. Мати вирішила нарешті з нею поспілкуватися, проте доньки ніде не було. В розпачі мати побігла вглиб лісу, знайти доньку: тільки тепер вона нарешті відчуває, яка та їй дорога. Дівчинка Софія Отеро талановито зіграла роль і підкорила своїм талантом глядачів. Коли їй вручали «Срібного ведмеда», вона подякувала журі, батькам і глядачам. Було це експромтом: її ніхто не попереджав про нагороду і не готував промову.

Також «Срібним ведмедем» за видатний художній внесок вперше нагородили французьку кінооператорку Елен Лувар за роботу у стрічці «Дискобой». Спеціальний приз журі Берлінале було вручено португальському режисеру Жоао Канижу за фільм «Погане життя». Почесного «Золотого ведмеда» за внесок у світове кіно отримав Стівен Спілберг. Найвищу нагороду Берлінале – «Золотого ведмеда» – здобув документальний фільм «На Адаманті» французького Ніколя Філібера. В Парижі є стаціонар на пароплаві для людей зі слабким психологічним станом. Упродовж дня вони отримують триразове харчування, бесіди і спілкування як із лікарями й медсестрами, так і з іншими пацієнтами. Режисер підкреслює, що кожен із нас може, а іноді й буває, в такому стані. Коли журі повідомило режисеру про головну нагороду Берлінале, він спочатку не повірив: «Хлопці, так це ж не моя заслуга: це ж дійсність, саме життя, я тільки зняв його...»

Берлін

Лаврін Кайдаш та інші ролі Георгія Бакланова

Григорій Бакланов (н. 1994, Одеса) – український актор театру і кіно. Закінчив КНУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого (викладач – Юрій Висоцький). З 2013 року знімається у кіно. Ролі: Гліб Дубовик у серіалі «Лінія світла» Сергія Крутіна (2017), Синіцин у фільмі «Шляхетні волоцюги» Олександра Березаня (2018), Лаврін Кайдаш у серіалі «Спіймати Кайдаша» Олександра Тименка (2020), Олександр Козак у серіалі «Сага» Дмитра Лактіонова (2020), Семен у казці «Пекельна Хоругва, або Різдво Козацьке» Михайла Кострова (2020), помічник кока у фільмі «Черкаси» Тимура Яценка (2020) та ін. З 2016 року – актор київського Нового театру на Печерську. Ролі: Клавдій у «Гамлеті» Вільяма Шекспіра (реж. Ольга Ларіна, Денис Мартинов), Антон у виставі «Я, війна і пластикова граната» Ніни Захоженко (реж. Олександр Крижанівський, Ігор Рубашкін), Сергій Мержинський у виставі «Твій хтось» за творами Лесі Українки (реж. Олена Лазовіч), Адамс у «Море-океан» Алессандро Барікко (реж. Ігор Рубашкін), Валюня у виставі «Покоління пепсі» Сергія Жадана (реж. Вероніка Літкевич), Піноккіо у казці «Піноккіо, або Історія про те, як стати людиною» Карло Коллоді (реж. Олена Лазовіч) та ін. Лауреат Міжнародного театрального фестивалю GATS у Пекіні (Китай) у номінації «Найкраща акторська гра» у виставах «Забава» Славомира Мрожека і «Ромео і Джульєтта» Шекспіра.

Розмовляла Вікторія Котенок

– Ваша фейсбук-сторінка рясно всяяна дописами про різні волонтерські заходи, в яких ви берете участь. Розкажіть про них, будь ласка. Зокрема, про благодійну організацію «Act lots».

– «Act lots» – це об'єднання українських акторів. Власне, не тільки українських, бо до нас долучилися вже і зарубіжні актори, чому ми дуже раді. Першочергово це була ініціатива допомогти зібрати гроші на карети швидкої допомоги. І ми вирішили залучити по максимуму наші акторські сили, точніше, наші медійні потенціали. Актори виставляли запропоновані ними лоти, а далі організовувалися аукціони¹.

Потім ми побачили, що добре працює і привертає увагу людей не тільки це, а й різні благодійні заходи за участі акторів. Таким чином ми почали робити благодійні спортивні тренування, зустрічі та спілкування з акторами, спільні перегляди серіалів «Спіймати Кайдаша», «Перші ластівки», перформативні читання, кіноінтенсиви, зіркові сні-

¹ Анастасія Цимбалару (дружина Георгія Бакланова) і Наталя Васько виставляли дизайнерські сукні, актори фільму «Спіймати Кайдаша» – хлопавку зі зйомок, Віталіна Біблів з Олександром Журавльовою – васьківського півника, Андрій Ісаєнко – сумку з фільму «Захар Беркут» тощо.